Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

(דאָננערסטאג-אויסגאבע)

דיעזעס בלאטט ערשיינט
צווייםאל וואָכענטליך
אונד קאָסטעט פיר
עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען ע. וו.
האלביעהריג 4 „ „
פיערטעל-„ 2 „ „

פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולדען עסט. וועהר.
האלביעהריג 4 „ 50 קרייצער
פיערטעל-„ 2 „ 25 „

אננאָנצען
אונד זאָגענאנטע פריוואט-אנצייגען
יעדען מיט 10 קר. פער 6 שפאל-
טיגע פעטיט-צייל בערעכנעט.

אויף דיעזע צייטונג קאָנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריען
אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמין
בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-גאססע נו' 1,
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראַ-
ציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.
פרענומעראנטענזאממלער
ערהאלטען 10% ראבאטט.

Nr. 78, זיעבענטער יאהרגאנג — פעסט, ה תשרי ה'ת'ר'ל'ו'. — Pest, den 7. Oktober 1875.

דער נייע פינאנץ-פלאן.

III.

הייטע וואָללען וויר ענדליך אויף דען הויפטפונקט דעם נייען פינאנץ-פלאנעס צוריקקאָממען, נאך וועלכעם דיא לאסטען דער פיעלען אנלייהען פיר אונגארן ערלייכטערט ווערדען זאָלל. זייט דעם יאהרע 1871 האט אונגארן דרייא גראָסע אנלייהען אויפגענאָממען. אים יאהרע 1871 לייהטע זיך נעמליך אונגארן 30 מילליאָנען, אים יאהרע 1872 שאָן 54 מילליאָנען אונד אים יאהרע 1873 גאר 153 מילליאָנען! — דיא ביידען ערסטען אנלייהען פאָם יאהרע 1871 אונד 1872, נעמליך דיא 84 מילליאָנען, זינד אין 30 יאהרען ריקצאהלבאר, זאָ דאס אונגארן דאפאָן יעדעס יאהר איינע ראטע פאָן 3 מילליאָנען צוריקצוצאהלען האט. דיא לעטצטע אנלייהע פאָן 153 מילליאָנען וואורדע נור אויף 5 יאהרע אויפגענאָממען, זאָ דאס זיא אלזאָ באלד גענצליך צוריקגעצאהלט ווערדען מוס. — זאָמיט האט אונגארן ביזהער יעדעס יאהר איינע גראָסע ראטען-צאהלונג אונד איינע גראָסע פערצענטען-צאהלונג.

נון וויל אבער דער אונגארישע פינאנץ-מיניסטער איינע זאָלכע קונסט מאכען, דאס אונגארן יעדעס יאהר נור איינע פערצענטען-צאהלונג אונד קיינע ראטען-צאהלונג צו לייסטען האבע. וויר וואָללען פאָרלייפיג דיעזע קונסט דורך איין געוואָהנליכעס ביישפיעל ערקלערען: איין אלטער בעאמטער, דער זיך 10000 גולדען ערשפארטע, וויל יעטצט בלאָס פאָן דען פערצענטען דיעזער סוממע לעבען. ער לייהט מיר דיעזעס ערשפארטע קאפיטאל אויף מעהרערע יאהרע צו 6 פערצענט, דאמיט ער יעדעס יאהר 600 גולדען צינזען בעקאָממע. ווען איך נון דאס קאפיטאל גוט אונד זיכער פערווענדען קאָנן, אונד דער בעאמטע עס ניכט ברויכט, דאנן טהוען וויר ביידע דאראן אם בעסטען, ווען וויר בלאָס ביי דען פערצענטען-צאהלונגען פערבלייבען. ווען איך איהם אבער יעדעס יאהר איינע ראטע פאָם קאפיטאל אונד אויך דיא פערצענטען צאהלען מוס, דאנן האבע איך יעהרליך איינע גראָסע צאהלונג אונד ער האט זאָדאנן מיט יעדעם יאהרע וועניגער פערצענטען צו בעקאָממען, דא איך איהם אימער יעדעס יאהר פאָם קאפיטאל צוריקצאהלען מוס אונד דיעזעס דאהער אימער וועניגער ווירד. — דער אונגארישע פינאנץ-מיניסטער ס ע ל ל וויל יעטצט דאהער דיא אונגארישען אנלייהען זאָ געשטאלטען, דאס דער שטאאט יעדעס יאהר נור פערצענטען אונד קיינע ראטען-צאהלונגען צו לייסטען האט!

דיעזע געשיכטע איזט אבער דאָך ניכט זאָ איינפאך, וויא זיא אנפאנגס צו זיין שיינט. דיא אנלייהע איינער שטאדט אָדער איינעס שטאאטעס געהט ניכט זאָ וויא ביי איינעם געוואָהנליכען פריוואט-מענשען. ווען איך צעהנטויזענד גולדען ברויכע, געהע איך צו איינעם קאפיטאליסטען. לייהע מיר דיאזעלבען צו געוויססען פערצענטען אונד געבע איהם היערויף איינען וועכסעל. צור צייט לאָזע איך דען וועכסעל וויעדער איין — אונד דאמיט איזט דיא געשיכטע אבגעמאכט! — אבער איין שטאאט, וועלכער איינע גראָסע אנלייהע פאָן 300 מילליאָנען אויפנעהמען וויל, קאָנן ניכט זאָ לייכט איינען איינציגען קאפיטאליסטען אויפפינדען, דער דיעזע סוממע האט אונד דער זיך אליין געטרויט, איינע זאָ גראָסע סוממע הערצולייהען. היער ווערע נון דאס איינפאכסטע, ווען דער שטאאט 30000 וועכסעל, יעדען וועכסעל צו טויזענד גולדען, הערויסגיבט, אונד אויף יעדעם וועכסעל פערשפריכט, דעם בעזיטצער דעסזעלבען יעהרליך 6 פערצענט, דאס הייסט היער 60 גולדען צינזען, צו צאהלען. נון מיסטע אבער ערסט דער פינאנץ-מיניסטער פאָן הויז צו הויז הויזירען געהען, אום דיא 30 טויזענד מענשען אויפצופינדען, וועלכע איהם אויף דיעזע וועכסעל יע טויזענד גולדען געבען. ניכט נור דיא מיהע ווערע איהם צו גראָס, זאָנדערן אויך דיא צייט ווערע איהם צו לאנגע. ער ברויכט דאס געלד גלייך אונד קאָנן דאהער ניכט ווארטען, ביז מאן יענע 30 טויזענד קאפיטאליסטען הערויסזוכט. ער זוכט זיך דאהער מעהרערע באנק-הייזער, אָדער איין גראָסעס באנק-הויז, וויא צום ביישפיעל דאס ראָטהשילד'שע, הערויס — אונד פערקויפט דאָרט דיא 30 טויזענד וועכסעל. דיעזע שטאאטס-וועכסעל הייסען שטאאטס-אָבליגאציאָנען אָדער פפאנד-שיינע. דאס באנק-הויז ארבייטעט אבער ניכט אָהנע פערדיענסטע, עס וויל דאהער אויך ביים פערקויפע דיעזער וועכסעל פערדיענען — אונד עס קויפט זאָמיט דיעזע וועכסעל ניכט פער 1000 זאָנדערן נור פער 850 גולדען. דער שטאאט מוס אבער דאָך אויף יעדען דיעזער טויזענד-גולדען-וועכסעל 60 גולדען יעהרליכע צינזען צאהלען, טראָטצדעם ער נור 850 גולדען פיר יעדען וועכסעל בעקאָממט. — 60 גולדען צינזען פיר 850 גולדען פער יאהר הייסט זאָ פיעל וויא מעהר אלס 7 פערצענט! ווען נון נאך דיעזע וועכסעל נאך 5 יאהרען צו פאָללען טויזענד גולדען פאָם שטאאטע וויעדער איינגעלאָזט ווערדען מיססען, דאנן בעקאָממט דער-יעניגע, וועלכער איינען זאָלכען טויזענד-גולדען-וועכסעל פיר 850 גולדען קויפטע, אין 5 יאהרען 300 גולדען צינזען אונד נאך 150 גולדען דאריבערבעצאהלט, וואס זאָ פיעל אלס ביינאהע 10½ פערצענט אויסמאכט. —

דיא לעטצטען 153 מילליאָנען האטטע זיך דער אונגארישע שטאאט אויף דיא אָבען בעשריעבענע ווייזע געליעהען אונד זאָללטע אלזאָ דיעזע סוממע מיט 10½ פערצענט אין פינף יאהרען צוריקצאהלען!" — נון דיא פערצענטען קאָנגטע מאן שאָן עהער צאהלען; וואָהער זאָלל אבער יעטצט אונגארן דיעזע פיעלען מילליאָנען הערנעהמען, אום דאס קאפיטאל זעלבסט צוריקצוצאהלען?

נון מאכט יעטצט פינאנץ-מיניסטער ס ע ל ל פאָלגענדע שפעקולאציאָן: דיא ביזהעריגען דרייא אנלייהען, פאָן וועלכען איך זאָוואָהל דיא פערצענטען אלס אויך דאס קאפיטאל ראטען-ווייזע צאהלען מוס, בעטראגען 237 מילליאָנען; וויא ווערע עס נון, ווען איך מיר יעטצט 300 מילליאָנען לייהען קאָנגטע, פאָן דענען איך נור דיא פערצענטען אונד ניכט אויך דאס קאפיטאל צו צאהלען העטטע? מיט דיעזער נייען אנלייהע קאָנגטע איך דיא ערסטען דרייא אנלייהען טילגען — אונד עס ווירדען מיר נאָך פיעלע מילליאָנען צוריקבלייבען, דא דאָך פאָן דען ערסטען אנלייהען שאָן פיעלעס אבגעצאהלט וואורדע? איך קאָנגטע נעמליך 300 טויזענד וועכסעל, יעדען וועכסעל צו 100 גולדען, הערויסגעבען. אויף דיעזעם וועכסעל זאָלל בלאָס פערזיכערט שטעהען, דאס דער בעזיטצער דעסזעלבען יעהרליך 5 פערצענט אין גאָלד אָהנע שטייער-אבצוג אויסגעצאהלט בעקאָממט. דער אויף 100 גולדען לויטענדע וועכסעל קאָנן דאנן אום נור 70 גולדען פערקויפט ווערדען. ווען מאן נון אויף 70 גולדען, יעהרליך 5 גולדען אין גאָלד אויסגעצאהלט בעקאָממט, דאנן הייסט דאס זאָ פיעל וויא מעהר אלס 7 פערצענט — אונד דער קאפיטאליסט, וועלכער נור פאָן דען פערצענטען זיינעס זיכער אנגעלעגטען קאפיטאלס לעבען וויל, ווירד זיך זאָלכע 7-פערצענטיגע וועכסעל (וועלכע „רענטען-שיינע" הייסען) גערנע קויפען, דא ער אין דער שפאר-קאססא נור 5 פערצענט בעקאָממט. — וויל נון זאָ איין קאפיטאליסט זיין געלד צוריק האבען, דאנן קאָנן ער יא זיינע רענטען-שיינע איינעם אנדערן קאפיטאליסטען, אָדער איינעם שפעקולאנטען, פערקויפען — אונד עס קאָנן זאָגאר דער פאלל זיין, דאס ער דען וועכסעל גאר צום קורזע פאָן 75 פערקויפען קאָנן, וואָבייא ער אויך נאָך געווינגט: דענן זאָ דער קרעדיט אונגארנס שטייגט, שטייגט אויך דער קורז אונזערער רענטען-שיינע.

פינאנץ - מיניסטער ס ע ל ל אונטערהאנדעלט יעטצט מיט ראָטהשילד וועגען איבערנאהמע דער הערויסצוגעבענדען רענטען-שיינע אים בעטראגע פאָן 300 מילליאָנען. דיא אללען ביז יעטצט הערויסגעגעבענען שטאאטס-אנלייהע-פאפיערע זאָללטען יעטצט צוריקגעצאָגען אונד דאפיר רענטען-שיינע הערויסגעגעבען ווערדען. דיא בעזיטצער דער ביזהעריגען שטאאטס-אָבליגאציאָנען ווערדען דיעזע אין רענטען-שיינע אומטוישען מיססען — אונד צוואר אויף איינע זאָלכע ווייזע, דאס זיא קיינען גראָסען שאדען ערליידען. פאָן דיעזער נייען רענטען-אנלייהע ווערדען נאָך דעם פינאנץ-מיניסטער 30 ביז 40 מילליאָנען בלייבען, וואָמיט דער אנפאנג צור ערריכטונג איינער זעלבסטשטענדיגען אונגארישען באנק געמאכט ווערדען קאָנגטע.

מאנכער ווירד פיעללייכט פראגען, וואָצו דענן דיא פיעלען נייען שטייערן זאָללען, ווען דיא אלטען אנלייהען בעזייטיגט ווערדען? היערויף וואָללען וויר פאָלגענדעס אנטוואָרטען: ע ר ס ט ע נ ס ברויכט מאן אויך צו דען יעהרליכען פערצענטען-צאהלונגען גראָסע סוממען. 7 פערצענט פאָן 300 מילליאָנען בעטראָגט 21 מילליאָנען, וועלכע דאנן אונגארן יעהרליך צו צאהלען האט. צ וו י י ט ע נ ס גילט היער אלס הויפט - רעגעל: דאס דיא אָרדענטליכען שטאאטס - אויסגאבען נור דורך אָרדענטליכע שטאאטס-איינאהמען געדעקט ווערדען מיססען. דיא יעהרליכען אָרדענטליכען אויסגאבען פיר אונטערריכט, פיר דיא ריכטער, פיר דיא פאָליצייא או' ז' וו' מיססען בלאָס דורך דיא אָרדענטליכען איינגאהמען, נעמליך דורך שטייערן, געדעקט ווערדען; נור אויסעראָרדענטליכע אויסגאבען פיר נייע אייזענבאהנען אָדער אנדערע נייע איינריכטונגען, וועלכע דעם לאנדע נוטצען ברינגען, דירפען דורך איינע אנלייהע געדעקט ווערדען. דיא הויז-האלטונג, דיא אויסגאבען פיר הויז-געברויך, וועלכע קיינען געווינסט ברינגען, דירפען בלאָס דורך אָרדענטליכע איינקינפטע אָדער איינגאהמען בעשטריטטען ווערדען — אונד נור צו געשעפטס-אונטערנעהמונגען, וועלכע געווינסט ברינגען, דארף מאן זיך לייהען. דיעזע רעגעל גילט זאָוואָהל אין יעדעם ווירטהשאפטליכען הויזע, וויא אויך אין יעדעם ווירטהשאפטליכען שטאאטע. ביי דער ביזהעריגען שלעכטען ווירטהשאפט האטטע מאן אויך דיא געוואָהנליכע שטאאטס-הויז-האלטונג דורך אנלייהען בעשטריטטען.

נון, וויר ווערדען זעהען, וויא דיעזער נייע פינאנץ-פלאן דעם פינאנץ-מיניסטער'ס ס ע ל ל געראטהען ווירד!

פערלאָזונג

1) דער קרעדיטלאָזע.

בייא דער אם 1 אָקטאָבער 1875 פאָרגענאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פאָלגענדע סעריען מיט דען בייגעזעטצטען געווינג-נוממערן געצאָגען, אונד צוואר : 237 882 1006 1057 1962 2004 2025 2557 2637 2728 2887 2918 3037 3928. פאָן דיעזען פערלאָזטען סעריען פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 200000 גולדען אויף ס' 3928 נומ' 10; — דער צווייטע טרעפפער מיט 40000 גול. אויף ס' 1006 נו' 78 — אונד דער דריטטע טרעפפער מיט 20000 גולד. אויף ס' 1006 נומ' 90. — פערנער געווינגען יע 5800 גולד. ס' 1962 נו' 69, ס' 2728 נו' 45 ; יע 3000 גולדען ס' 1006 נו' 41, ס' 2004 נו' 7 ; יע fl. 1500 ס' 882 נו' 36' ס' 2557 נו' 77, ס' 2728 נו' 90 ; יע 1000 גולד' ס' 1057 נו' 64, ס' 2004 נו' 13 88, ס' 2557 נו' 24 ; יע 400 גול' ס' 237 נו' 34 49 90 97, ס' 832 נו' 55, ס' 1006 נו' 27 אונד 56, ס' 1057 נו' 6 53 62 92, ס' 1962 נו' 16 37 94, ס' 2004 נו' 94, ס' 2025 נו' 1 3 75, ס' 2557 נו' 40, ס' 2637 נו' 4 8 28 46, ס' 2728 נו' 10 31 65, ס' 2887 נו' 16 95, ס' 2918 נו' 6 43 47 100, ס' 3037 נו' 35 50 82 99 אונד ס' 3928 נו' 22 אונד 94.

אללע איבריגען, אין דען געצאָגענען סעריען ענטהאלטענען נוממערן, מאַכען דען קליינסטען טרעפפער פאָן יע 200 גולדען.

2) דער 1854-ער לאָזע.

צו דען סעריען דיעזער לאָזע, וועלכע אם 1 יולי געצאָגען וואורדען אונד דיא וויר אין נומ' 51 מיטטהיילטען, וינד יעטצט אם 1. אָקטאָבער דיא נוממערן געצאָגען וואָרדען. אונד צוואר פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 40000 גולד, אויף ס' 3456 נו' 49 אונד דער צווייטע טרעפפער מיט 5000 גולד. אויף ס' 3459 נו' 11 ; פערנער געווינגען יע fl. 2000 ס' 606 נו' 33, ס' 1031 נו' 22, ס' 1590 נו' 2, ס' 2820 נו' 48, ס' 3381 נו' 40 ; יע 1000 גולד' ס' 49 נומ' 33, ס' 1572 נומ' 42, ס' 1919 נו' 16 31, ס' 3700 נו' 45 ; יע 400 גולד. ס' 49 נו' 5, ס' 628 נו' 18 20 35, ס' 771 נו' 21 30 36, ס' 967 נו' 1 6 44, ס' 1031 נו' 39, ס' 1258 נו' 4 18 20 30, ס' 1487 נו' 1, ס' 1590 נו' 34 38, ס' 1838 נו' 48, ס' 1919 נו' 8 28 35, ס' 2268 נו' 29 34, ס' 2759 נו' 40, ס' 2760 נו' 23 46 50, ס' 2769 נו' 21 26 35 45 47, ס' 2820 נו' 1 45, ס' 2856 נו' 33 41, ס' 3022 נו' 46, ס' 3249 נו' 5, ס' 3323 נו' 21 22 35, ס' 3381 נו' 16, ס' 3456 נומ' 2, ס' 3459 נו' 2 7, ס' 3700 נו' 19, ס' 3772 נו' 14 17 אונד ס' 3899 נו' 27.

אויף אללע איבריגען אין דען געצאָגענען סעריען ענטהאלטענען נוממערן פאַללט דער גערינגסטע געווינסט פאָן יע 300 גולד.

3) דער רודאָלף לאָזע.

בייא דער אם 1. אָקטאָבער 1875 פאָרגענאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פאָלגענדע סעריען אונד געווינג-נוממערן געצאָגען : אונד צוואר 1643 1558 1549 1459 1375 939 704 624 578 470 116 62 2737 2660 2469 2376 2316 2259 2105 1909 1780 1748 3518 3380 3326 3250 3233 3154 3046 3006 2783 2754 3931 3903 3846 3824 3792 3705. פאָן דיעזען סעריען פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 15000 גולד' אויף ס' 2737 נומ' 50 ; — דער צווייטע טרעפפער מיט 3000 גולד' אויף ס' 3824 נומ' 23 — אונד דער דריטטע טרעפפער מיט 1500 גולד. אויף ס' 2376 נומ' 27. — פערנער געווינגען יע 400 גולד' ס' 2660 נו' 9, ס' 3380 נו' 44 ; יע 206 גולד. ס' 3518 נו' 14, ס' 3703 נו' 12, ס' 3824 נו' 49 ; יע 100 גולד. ס' 470 נו' 12, ס' 704 נו' 22, ס' 939 נו' 24, ס' 3046 נו' 2, ס' 3792 נו' 8 אונד ס' 3846 נו' 12 ; יע 50 גול. ס' 62 נו' 14, ס' 939 נו' 40 ס' 1459 נו' 1. ס' 1643 נו' 38, ס' 1909 נו' 14, ס' 2195 נו' 32, ס' 2316 נו' 9 45, ס' 3006 נו' 4, ס' 3233 נו' 13 ס' 3824 נו' 9 ; יע 30 גולד. ס' 116 נו' 49, ס' 704 נו' 8 ס' 1459 נו' 11, ס' 1549 נו' 6, ס' 1558 נו' 25, ס' 1748 נו' 10 36, ס' 1780 נו' 26, ס' 2316 נו' 46, ס' 2376 נו' 43, ס' 2660 נו' 34, ס' 3046 נו' 3 28, ס' 3250 נו' 18, ס' 3326 נו' 10 45, ס' 3518 נו' 35, ס' 3703 נו' 32, ס' 3792 נו' 10, ס' 3824 נו' 20, ס' 3846 נו' 2 38 42, ס' 3963 נו' 43 אונד ס' 3931 נו' 37.

אויף אללע איבריגען אין דען געצאָגענען סעריען ענטהאלטענען נוממערן פאַללט דער גערינגסטע געווינסט פאָן יע 12 גולד.

4) דער טירקענ-לאָזע.

בייא דער אם 1. אויגוסט 1875 פאָרגענאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פאָלגענדע נוממערן מיט דען בייגעזעטצטען טרעפפערן געצאָגען. אונד צוואר פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 300000 פראנקס אויף נומ' 607086 — אונד דער צווייטע טרעפפער מיט 25000 פראנקס אויף נו' 1505905 ; — פערנער געווינגען יע 10000 פראנקס נומ' 1879351 1613404; — יע 2000 פראנקס נו' 1215804 1354926 1116935 82170 1745313 1505901 ; יע 1250 פראנקס נו' 375065 1215802 446177 29 1309245 586769 367700 1353466 1975050 844690 266790 1353467 ; יע 1000 פראנקס נו' 1526626 1338953 20633 1500040 1612035 1653006 1201940 723267 1421986 1271584 48361 1108459 1621292 1745606 170172 20635 1745311 586770 1461248 583507 1471206 843434 1613031 1968286 1471208 607088 1471209 אונד 1462083.

5) דער וויענער-לאָזע.

בייא דער אם 1-טען אָקטאָבער פאָרגענאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע, וואורדען דיא סעריען 2540 2424 2169 1908 1522 1422 1365 1300 1153 73 2976 2622 געצאָגען. פאָן דיעזען פיעל דער הויפט-טרעפפער מיט 200000 גולד. אויף ס' 1908 נו' 16 ; — דער 2-טע טרעפפער מיט 30000 גולד. אויף ס' 1908 נו' 81 — אונד דער 3-טע טרעפפער מיט 10000 גול. אויף ס' 2169 נו' 70. (שלוס פאָלגט)

6) דער קליינען מאילענדער-לאָזע.

אם 16. סעפטעמבער 1875 וואורדען דיא סעריען 2462 2665 3051 3200 5599 געצאָגען — פאָן דיעזען סעריען פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 30000 לירע אויף ס' 2665 נו' 56 ;— דער צווייטע טרעפפער מיט 1000 לירע אויף ס' 2462 נו' 65 — אונד דער 3-טע טרעפפער מיט 500 לירע אויף ס' 2462 נו' 95.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

ווייצען, נייער טהייס-ווייצען 86¼-פפונדיגער 5.½ גולדען. — באנאטער 82-פפונדיגער 4.50 גולד. פעסטער 81¼-פפונדיגער 4.25 גולד' אללעס פער דרייא מאָנאטע אונד פער צאָלל צענטנער.

גערסטע גוטע 3,60—2,25 גול' פער 72 וויענער פפונד. —

האפער נייער 2,10—2,17½ גול' פער 50 פפד.

קאָרן 75—80-פפד. 3.10—2,75 גול.

קוקורוץ באנאטער 2.75—2.55 גול' פער צאָלל-צטר' אונד פער קאססא.

ווייצען נענען דיא פאָריגע פרייז-נאָטירונג וינד דיא היינטיגען פרייזע אום 5 קר' געשטיעגען. פער אָקטאָבער 4,65—4,70, פער פריה-יאהר 5,26—5,50 גולד.

האפער פער אָקטאָבער 2.21½ — 2,23 גולד. פער פריה-יאהר 2.37½—2.40 גול.

קוקורוץ פער מאי 2,22—2.70 גולד.

מעהל-פרייזע (פער וויענער צענטנער זאממט זאק. פרייא אב פעסט) : נומ' 0 : 13 גולד. — קר., נומ' 1 12 נולד. 50 קר., נו' 2 : 12 גולד. — קר., נו' 3 : 10 גול. 80 קר. נו' 4 : 10 גולד. — קר., נו' 5 : 8 גול. 80 קר., נו' 6 : 7 גולד. 70 קר., נו' 7 : 6 גול. 70 קר., נו' 8 : 5 גולד. 80 קר., נו' 8½. 4 גולד. 80 קר., פיינע קלייע 2 גולד. 30 קר., גראָבע קלייע 1 גולד. 95 קר.

היל זענפריכטע : גראָסע ווייסע באָהנען 3.60 —3,70, צווערגעל 4. לינזען 4 — 7. ערבסען 6. פער צטר גרויער מאָהן 13,50, בלויער 15. פער מעטצען. הירזע-בריין 4 —4½ גול' פער צאָלל-צענטנער. הירזע (קאָלעש) 2 — 2.15, פער 82 פפר. ליינזאמען 10½—11 גולד. פער 150 פפר האנפזאמען 2.80 גולדען פער 60 וויענער פפונד.

שפיריטוס נייע מעטהאָדע 38—38½ קר. פרעס-העפע וואַרע 40—40½ קר.

צוועטשקען. באָסנישע פאס-וואַרע 10 גולד. פער אָקטאָבער —

צוועטשקענמוס (לעקוואר) 8½ גולד.

אונשליטט (חלב), 28½—29 גול.

האָניג. וואכס-האָניג 16—16½, נעלייטערטער 17 — 18 גולד. —

קנאָפפערן: אונגארישע פרימא 21½ גולד' פער צטר. —

ריבאָל ראַפפעלט-ראַפפינירט 21½—22 גולדען.

וויינשטיין האָכגרעדיגער 35—36 גולד. אָרדינערער 28—31 גולד. —

ראָטה-קלעע 30—31 גול.

פאפריקא : 28—30 גולד.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. בייא דעם אם 30-טען פ.מ. היער אבגעהאלטענען וואָכען-מארקטע וואורדען פערקויפט 1521 אָכסען דאס פאאר פאָן 177 ביז 310 גולד. 560 קיהע דאס פאאר פאָן 154—230 גולדען, 98 מעלק-קיהע דאס פאאר פאָן 95—180 גולד., 3281 שטיק שאָפע דאס פאאר 9 — 15 גול. רינדפלייש פער צענטנער 27 גולד. קר. ביז 31 גולד. — קר.

שאָפפעללע דייטש-וואָללינע שאָפעללע צו 2.60—3 גולד' פער פאאר. סערבישע אונד טירקישע הייעריגע צו 105—120 גולד.

לאממפעללע דייטשוואָללינע צו 40—65 גולד אללעס פער 102 שטיק.

שאָפוואָללע. מיטטעל איינשור 108—110 גול. געבירגס-זאָממער וואָללען 106—107 גול. נידער איינשורען 83—84 גולד.

וויינגעשעפט. דאס געשעפט היערין שטאָקט נאָך אימטער. פאָריגע וואָכע קויפטע מאן 1872-ער וויסוויינע צו 10—12 גול. 1874-ער 7—8 גול. ראָטהוויינע 1873-ער 9—10 גול. 1874-ער 8—12 גולד. פאָן הייעריגען ווינען וואורדען אין אָפען מיטטל רע צו 5—6 גולד' געקויפט.

וויענער פרייזע.

שפיריטוס : פרוכט-שפיריטוס 38½ קר.

ווייצען. פערקויפט 35000 צטר. פרייזע אונפערענדערט באנאטער 84—85 פפר. 5.40—5.50 גולדען אין וויען פער צטר.

קאָרן נירער 78 — 79-פפינדיג 3.50 — 3.60 גולדען פער 80 וויענער פפר. —

האפער אונגארישער גערייטערטער אב וויען 50-פפר. 5.10—5.30 גולדען פער צטר'. —

קוקורוץ אונגארישער אב וויען פער צטר' 3—3.05 גולד.

גערסטע סלאָוואקישע אין וויען 70—73-פפר. 3.85—3,95 גול' פער 72 וויענער פפונד.

ווייצענמעהל, נומ' 0, 13.50— 14½ גול', נו' 1 13 — 14 גול., נו' 2, 11½—12½ גול. נו' 3, 9.50—10.50 גול. פער וויענער צטר.

קאָרנמעהל. נומ' 1, 9 — 9½ גולד., נומ' 2, 7.25—8. גולדען פער וויענער צטר.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 2. אָקטאָבער 1875.

וויען 9 46 18 71 14

פרוכטפרייז-טאבעללע

פריכטע	קוואליטעטס-געוויכט	פער צאָלל-צטר
ווייצען, נייער באנאטער	81	4.25—4.15
" "	82	4.45—4.35
" "	83	4.65—4.55
" "	84	4.85—4.75
" "	85	5.05—4.95
" "	86	5.20—5.10
" טהייס	81	4.35—4.25
" "	82	4.55—4.45
" "	83	4.75—4.65
" "	84	4.95—4.85
" "	85	5.10—5.—
" "	86	5.20—5.15
" פעסטער באָדען	81	4.20—4.10
"	82	4.40—4.30
" "	83	4.60—4.50
" "	84	4.85—4.75
" "	85	5.—4.90
" "	86	5.10—5.05
" וויעסעלבורגער	81	4.30—4.20
" "	82	4.55—4.45
" "	83	4.75—4.65
" "	84	4.95—4.85
" "	85	5.10—5 —
" "	86	5.20—5.15
		פער מעטצ'
קאָרן	80	3.15—3.05
גערסטע מאלץ	72	3.15—2.65
" פוטטער	72	2.55—2.35
האפער	50	2.20—2.1
קוקורוץ באנאטער	פער מעטצען	2.80—2.75
אנדערע גאטטונג	צענטנער	2.70—2.60
הירזע	75	2.40—2.30

☞ דיא נייא-איינטרעטענדען פרענומעראנטען ערהאלטען אויף אויס-דריקליכעס פערלאנגען דען אנפאנג דעס ראָמאנס נאכגעשיקט.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער : מאיר בר"י רייז.

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1875 Druck v. Moritz Burian, Waitznerboulevard, Marokkanerhof.

טהומע.) איין לייטנאנט, נאמענס פֿישער, טראט יינגסט אין וויען צום יודענטהומע איבער, וואָ ער זיך אויך דער בעשניידונגס-אָפּעראציאָן אונטערצאָג. דערזעלבע ווירד נון איין היעזיגעס ארמעס יידישעס מעדכען הייראטען אונד ווירד דיא טרויאונג שאָן אם 10. דיעזעס אים היעזיגען איזראעליטישען קולטוס-טעמפּעל שטאטטפֿינדען. דיא רעליגיאָנס-פֿרייהייט האט'ס אין עסטערריך דאָך וויט געבראכט; פֿאָרלייפֿיג מאכט היעדורך טראָטצדעם אין אונגארישעס יידישעס מעדכען איין גראָסעס גליק.

* (יודענפֿיינדליכעס אין אלט-אָפֿען.) אין נוממער 73 האבען וויר בעריכטעט, דאס דער אלט-אָפֿנער גייסטליכע דעם איזראעליטען, דאָקטאָר טאטאי, וועלכער פֿאָם מאגיסטראטע בעאויפֿטראגט וואורדע, דיא שטעדטישען געביידע צו אונטערזוכען, דען איינטריטט אין זיינע וואָהנונג פֿערוויינגערטע. דער מאגיסטראט ליעס זיך פֿאָן דער יודענפֿרעססערישען לוינע דעם העררן פּפֿאררערס נאטירליך ניכט אבשרעקען אונד ערטהיילטע העררן דאָקטאָר טאטאי צום צווייטען מאלע דען אויפֿטראג, אויך דיא וואָהנונג דעם גייסטליכען צו אונטערזוכען. דער הערר דאָקטאָר ערשיען ריכטיג, אבער דער הערר גייסטליכע שלוג איהם נייערדינגס דיא טהירע פֿאָר דער נאזע צו, מיט דען וואָרטען: „איין יודע ווירד מיין הויז ניכט איבערוואכען אונד מיינע וואָהנונג ניכט בעטרעטען!" דאָקטאָר טאטאי בעריכטעטע היעריבער נאטירליך דעם מאגיסטראטע. נון פֿאסטע דער מאגיסטראט דען בעשלוס, דעם העררן גייסטליכען זאָלאנגע קיין געהאלט צו געבען, ביז ער יענען מאנן אין זיינע וואָהנונג היניינלאָססט, וועלכער מיט דער אונטערזוכונג דער שטאָדטישען געביידע בעאויפֿטראגט וואורדע. דער הערר דאָקטאָר היננגעגען ערהיעלט נון צום דריטטענמאלע דען אויפֿטראג, דיא וואָהנונג דעם העררן גייסטליכען צו אונטערזוכען. וואהרשיינליך ווירד דער הערר דאָקטאָר ווידער „פֿערשלאָססענע טהירען" פֿינדען, אבער דעם העררן גייסטליכען האט מאן יא עבענפֿאללס דיא געמיינדע-קאססען פֿערשלאָססען, דא ער קיין געהאלט בעקאָממט, ביז ער דען יודען טאטאי אין זיינע וואָהנונג היניינלאָססט. וויר זינד נייגיעריג, ווער פֿריהער מידע ווערדען ווירד. איממערהין האבען וויר יודען עס געאָטלאָב וויט געבראכט, דאס דער מאגיסטראט פֿיר איינען יודען מיט זאָ פֿיעלעם אייפֿער איינשטעהט, אונד צוואר געגען דען אייגענען אָרטס-גייסטליכען.

* (שקאנדאל אין דער סינאגאָגע.) וויר האבען בערייטס פֿריהער בעריכטעט, דאס איין געוויססער אמייזען דען נייא-זאנדעצער קרייז-ראבבינער פֿערקלאגט האט. דערזעלבע האטטע איהן אין „חרם" געלעגט. דער קרייז-ראבבינער לייגנעטע דאס גאנצע אב, דא יא לויט דעם געזעטצעס פֿיר איינען „חרם" שארפֿע שטראפֿע בעשטיממט איזט. דער אמייזען איזט אבער איין „כהן" אונד וואָללטע אם ערסטען טאגע ראש השנה צום „ברכת כהנים" הינויפֿגעהען. דאָך אוים דיעזער „ברכה" וואורדע איינע ביטטערע „קללה", דענן דיא לייטע פֿיעלען איבער איהן הער אונד פּריגעלטען איהן יעממערליך דורך. איינינע וואָללען בעהויפּטען, דיא „חרם-געשיכטע" מיססע דאָך וואהר זיין, דא מאן איהם זאָנסט יא דאס „דוכנן" ערלויבט העטטע. דאס איזט אבער קיין בעוויז, דא מאן עס בעקאננטליך ניערגענדס גערנע זיעהט, דאס איין „פּושע" צום „דוכנן" געהע. דאָך אם קליגסטען מאכטע עס דיא פּאָליצייא, וועלכע גלייך אין דער סינאגאָגע ערשיענען איזט, אום דעם שקאנדאלע איין ענדע צו מאכען.

* (איין „טרויריגעס גליק.") דען הויפּטטרעפֿפֿער דעס קרעדיטלאָזעס צו מאכען, איזט געוויס איין גליק. דער מאנן יעדאָך, דער בייא דער אם 1. דיעזעס שטאטטגעהאבטען ציעהונג דער קרעדיטלאָזע דען הויפּטטרעפֿפֿער געמאכט האט, דירפֿטע היעפֿאָן האָכסטענס איין „טיעפֿעס הערצוועה" עמפּפֿינדען. דיא זאכע פֿערהאלט זיך פֿאָלגענדערמאסען: דאס בעקאננטע באנקהויז, וועלכעס היער אונטער דעם טיטעל „פֿאָרטונא" (גליק) בעשטאנד אונד פֿאסט גאנץ אונגארן מיט „ראטענבריעפֿען" איבערשוועממטע, מאכטע ביז צום „קראך" רעכט גוטע געשעפֿטע. אלס דער „קראך" יעדאָך הערייננבראך, שטירצטע אויך דאס באנקהויז „פֿאָרטונא" צוזאממען, אונד דער בעזיטצער דעסזעלבען, הערר ל' פֿישער, לעבט געגענווערטיג אין איינעם ווינקעל נאָרד-דייטשלאנדס אלס איינפֿאכער ארמער אגענט. הערר פֿישער האטטע אבער זיינע פֿיעלען שטאאטס-פּאפּיערע אונד לאָזע בייא דער היעזיגען קרעדיט-באנק פֿערזעטצט. דא נאך דעם „קראך" יעדאָך דיא שטאאטס-פּאפּיערע אונד לאָזע אין איהרעם ווערטהע זעהר געזונקען זינד, דא האטטע דער אונגליקליכע מאנן קיין געלד מעהר, אום דיא פֿאָן דער קרעדיט-באנק געפֿאָרדערטען „נאכצאהלונגען" צו לייסטען. דיא קרעדיט-באנק העטטע נון איינען פֿערלוסט צו ערטראגען פֿאָן מעהר אלס 200,000 גולדען. אבער זיעהע דא! עס שטעללטע זיך הערויס, דאס אויף דיא לאָזע, וועלכע הערר פֿישער בייא דער קרעדיט-באנק פֿערזעטצט האט, ניכט בלאָס דער הויפּטטרעפֿפֿער דער קרעדיטלאָזע, זאָנדערן אויך נאָך 400 נעבענטרעפֿפֿער פֿיעלען. עס וואורדע דא איין שאָן ביסכען געלד געוואָננען, אלליין הערר פֿישער ווירד היעפֿאָן קיינען נוטצען ציעהען; ער ווירד ווייטער אלס ארמער אגענט לעבען מיססען, דא דיא קרעדיט-באנק דאס געלד איינשטעקען ווירד. — פֿרייליך טהוט זיא דיעס מיט פֿאָללעם רעכטע, דא פֿישער איהר יא נאָך גראָססערע סוממען שולדעט. אבער פֿיר דען ארמען פֿישער, דער דא איינען הויפּט- אונד פֿיעלע נעבענטרעפֿפֿער געמאכט, אָהנע אויך נור איינען קרייצער צו בעקאָממען, איזט דאס גאנצע דאָך איין גאר „טרויריגעס גליק."

* (קיינע געוואלטזאמע ענטפֿיהרונג.) אין פֿאָריגער נוממער בעריכטעטען וויר איבער דיא געוואלטזאמע ענטפֿיהרונג איינעס יידישען מעדכענס אין קיזדיא דורך איינען רומענישען בויערן-יונגען. וויר זאגטען זאָגאר, דאס דיא רעגיערונג איינגרייפֿען מיססטע, אום דיעזער געוואלט-טהאט איין ענדע צו מאכען אונד דען פֿערברעכער הארט צו בעשטראפֿען. נון שטעללט עס זיך הערויס, דאס גאר קיינע געוואלטזאמע ענטפֿיהרונג שטאטטגעפֿונדען. אים געגענטהיילע. דאס מעדכען וואורדע ניכט געראובט, זאָנדערן שלאָס זיך פֿרייוויללינג איהרעם געליעבטען אן. אלס דער אונגליקליכע פֿאטער זיך זאממט דער טאָכטער צום שטוהלריכטער אין ליפּפּא שטעללען זאָללטע, אום געגען דען בויערן-יונגען דיא אונטערזוכונג איינצולייטען, דא מוססטע נאטירליך אויך דער אנגעקלאגטע פֿאָר דעם שטוהלריכטער ערשיינען. אויף דעם וועגע פֿאָן קיזדיא נאך ליפּפּא יעדאָך שפּראנג דאס מעדכען פֿאָם וואגען איהרעס פֿאטערס אונד פֿוהר ליעבער מיט איהרעם געליעבטען צום שטוהלריכטער. פֿאָר דעם שטוהלריכטער ערקלערטע נון דאס מעדכען, דאס עס דער בויערן-יונגע ניכט געראובט האבע, זאָנדערן דאס עס פֿרייוויללינג מיט איהם געגאנגען זייא. פֿערנער ערקלערטע דאס מעדכען אין געגענווארט דעס שטוהלריכטערס, וואָ אויך דיא עלטערן אונד איינע שוועסטער צוגעגען וואַרען, עס וואָללע זיך טויפֿען לאססען, אום דען בויערן-יונגען צו הייראטען. אויך דער בויערן-יונגע ערקלערטע זיך בערייט, דאס מעדכען צו הייראטען, וועלכעס ער ניכט געראובט, זאָנדערן מיט איהם פֿרייוויללינג געגאנגען איזט. טראָטצדעם ליעס דער שטוהלריכטער דען בויערן-יונגען פֿיר 24 שטונדען איינשפּערען, דאמיט דיא עלטערן דאס מעדכען אונבעהינדערט צו איינעם ענטפֿערנט וואָהנענדען פֿערוואנדטען ברינגען קאָננען. דאָך דאס מעדכען ענטפֿלאָה נייערדינגס איהרען עלטערן אונד ערקלערטע: ליעבער צו שטערבען, אלס איהרען געליעבטען צו פֿערלאססען אונד אינס עלטערן-הויז צוריקצוקעהרען. נון האט דער פֿאטער נייערדינגס ביים שטוהלריכטער זיינע קלאגע איינגערייכט. עס האט דערזעלבע נון איינען דאָפּפּעלטען וואונש: ערסטענס

דען יודען, דער איין זאָלכעס „הייליגעס" צום פּפֿאנדע אנגענאָממען האטטע." —

„„אונטער אונס געשפּראָכען (זאגטע איין דריטטער אורח, נאמענס שמואל), האבט איהר עס אין פֿראנקרייך מיט דעם וואוכערן צו וויט געטריעבען, וועסהאלב מאן דאָרט געגען אייך זאָ ערביטטערט איזט.""

„זייד מיר מוחל (זאגטע בענעדיקט) איהר רעדעט דא גראָסע נאררישקייטען. וואָהער זייד איהר, מיין ליעבער ר' שמואל?"

„„אוים בארדעוויק!""

„אהא! איך וואוסטע עס. וויססעט איהר, בארדעוויק איזט איינע דער גראָססטען האנדעלס-שטעדטע דייטשלאנדס! (היינטע איזט בארדעוויק בלאָס איין קליינער פֿלעקען אין פּרייסען, אבער עס איזט איינער דער עלטעסטען אָרטע נאָרד-דייטשלאנדס. אים יאהרע 1189 וואורדע עס פֿאָן קאָניג היינריך צערשטאָרט, זאָ דאס עס היינטע בלאָס 1569 איינוואָהנער האט.) איהר זייד זיכער אויך איין גראָססער וואארענהענדלער; וויא פֿיעל פֿערדיענט איהר בייא אייערער סחורה?"

„„ווענן עס גוט געהט, אחד באחד!""

„דאס הייסט: הונדערט פּערצענט! אין בארדעוויק קאָננט איהר יודען מיט וואארען האנדעלן אונד איהר פֿערדיענט אייער געלד אן דער וואארע; בייא אונס אבער איזט דאס געלד דיא וואארע, וויר קאָננען עס דאהער אום זאָ פֿיעל פֿערבאָרגען, וויא פֿיעל מאן אונס דאפֿיר גיבט!"

„זעהעט איהר ר' שמואל (זאגטע אברהם שלמה) דאס וואר איין גוטער „ברכו" אויף אייערען „קדיש". וויא קאָננט איהר נור זאגען, דאס אין פֿראנקרייך דאס פֿאָלק וועגען דעם וואוכערס געגען אונס אויפֿגעבראכט וואר. — וויא אונרעכט איהר האבט, דאס וויל איך אייך גלייך בעוויזען! ווענן וויר אונס דורך אונזערע געלד-געשעפֿטע זאָ פֿערהאסט געמאכט העטטען, וויא איהר מיינעט, זאָ העטטע זיך אויך דאס גאנצע פֿאָלק איבער אונזערע פֿערטרייבונג געפֿרייט. דאס וואר אבער ניכט דער פֿאלל. נור דיא שולדנער פֿרייטען זיך וועגען אונזערער פֿערטרייבונג, ניכט אבער דיא איבריגען, וועלכע זאָגאר דעם קאָניגע אָפֿפֿענטליך פֿאָרווירפֿע מאכטען, וויססעט איהר, וואס איך אייך ערצעהלען ווערדע! דיא באראָנען אין פֿראנקרייך האבען אונס אויף איהרען בעזיטצונגען ערבארמונגספֿאָלל אויפֿגענאָממען — אונד צוואר נור דעם קאָניגע צו טראָטצע — זאָ דאס וויר אלזאָ ניכט גאנץ פֿראנקרייך פֿערלאססען מוססטען! (דאס אללעס שטעהט אויך אין דער וועלטגעשיכטע אונד בערוהט אלזאָ אויף געשיכטליכער וואהרהייט.) — דאגן ווערדע איך אייך נאָך איינע נייע איינווענדונג מאכען: ווענן דער קאָניג בלאָס דען וואוכער האססטע, ווארום האססטע ער דיא ארבייטזאמען בראווען יידישען פֿאבריקאנטען? אין פּאריז וואַרען 42 פֿאבריקען פֿיר טוך אונד לעדער, וועלכע דען יודען געהאָרטען; ווארום האטטע נון פֿיליפּפּ אויגוסט אויך דיעזע בראווען יידישען פֿאבריקאנטען וועג-געיאגט, אונד דיא פֿאבריקען דען קאטהאָליקען געשענקט?"

„„טהוט מיר דען געפֿאללען (זאגטע בענעדיקט) אונד האָרעט מיר שאָן אויף מיט דיעזעם רשע פֿיליפּפּ אויגוסט; דענן עס דרעהט זיך מיר אללעס אום אונד אום, ווענן איך נור זיינען נאמען מעלדען האָרע. איך ציטטערע, ווענן איך דאראן דענקע, דאס אונזער פּרינץ ריכארד מיט איהם בעפֿריינדעט איזט. גאָטט אים היממעל, דוא ביזט דאָך זיכער גערעכט, דוא וויססט, וואס דוא טהוסט; אבער וויר יודען האבען אונס צו פֿיעל אויסגעשטאנדען אונד נאָך פֿיעל אויסצושטעהען!""

„ניכט איבעראלל האבען דיא יודען זאָ פֿיעלעס צו ערליידען! (זאגטע איין פֿינפֿטער אורח) איך בין איין סופֿר אונד ציעהע וויט אונד בריט הערום, וויל מיינע שרייב-קונסט איבעראלל בעריהמט איזט. איבעראללהין ווערדע איך בערופֿען, אום ספרי תורה, תנ"ך, גמרא אונד געבעט-ביכער צו שרייבען. איהר האבט פֿיעללייכט פֿאָן מיר שאָן געהאָרט, מיין נאמע איזט „נתן הסופֿר" — אונד איך בין אוים טולוז." — („טולוז" געהאָרט ערסט זייט דעם יאהרע 1271 אן פֿראנקרייך, פֿריהער וואר עס איינע בעזאָנדערע זעלבסטשטענדיגע גראפֿשאפֿט.)

„„אה, זעהעט אייך איינמאל אן! (זאגטע שפּרה) אלזאָ איהר זייד דער בעריהמטע ר' נתן הסופֿר? הדסה, מיין קינד, צייג' איינמאל הער מיין סדורל — זעהעט, דאס האבט איהר אויך געשריעבען, אוים שפּאניען שיקטע מאן מיר דאס צום געשענקע."" — (וויר מיססען היער דען לעזער דארויף אויפֿמערקזאם מאכען, דאס מאן דאמאלס פֿאָם דרוקען נאָך ניכטס וואוסטע. דיא בוכדרוקער-קונסט איזט ערסט 2½ יאהרהונדערטע שפּעטער, אים יאהרע 1455, ערפֿונדען וואָרדען; ביז דאהין מוססטע מאן אללעס שרייבען.)

„יא, (זאגטע נתן) דאס איזט מיינע שריפֿט; אבער איך וויל יא יעטצט ערצעהלען, דאס וויר אונס יודען אין טולוז ניכט צו בעקלאגען האבען. אונזער רעגיערענדער גראף האלט אונס אין עהרען אונד האט אויך שאָן איינינע געבילדעטע יודען צו האָהען שטאאטס-בעאמטען געמאכט!"

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

וואס הערט זיך פאָן דער טירקייא?

אוים דער טירקייא קאָממען צווייא וויכטיגע נאכריכטען:

אוים קאָנסטאנטינאָפּעל ווירד געמעלדעט, דאס דער טירקישע קריעגס-מיניסטער אבדאנקען מוסטע — אונד אוים בעלגראד ווירד געמעלדעט, דאסס דאס גאנצע סערבישע מיניסטעריאום צוריקגעטרעטען איזט.

מאן ווילל דיעזעביידען נאכריכטען אין צוזאממענהאנג ברינגען: — דער טירקישע קריעגס-מיניסטער וואר איין גראָססער פיינד פאָן סערביען אונד וואָללטע וועהרענד דיעזער רעוואָלוציאָן אין דער וועסטליכען טירקייא נור סערביען שלאגען, וויל ער אימער דער מיינונג וואר, דאס בלאָס סערביען דיעזע רעוואָלוציאָן אונטערשטיטצט. — דאס נייע סערבישע מיניסטעריאום אונטער ריסטיטש וואר ווידער איין גראָססער פיינד פאָן דער טירקייא אונד וואָללטע ווירקליך דיא רעוואָלוציאָנערען געגען דיא טירקייא אונטערשטיטצען. —

עס העטטע נון איין סערביש-טירקישער קריעג ענטשטעהען מיססען, וועלכער אבער זייטענס דעם פירסטען מילאן אונד זייטענס דעם סולטאנס ניכט אויסברעכען דורפטע. דער סולטאן דארף סערביען ניכט אנגרייפען, וויל עס דורך דען פאריזער פערטראג אונטער דעם שוטצע דער אייראָפּעאישען גראָס-מעכטע שטעהט; סערביען דארף זיך ווידער קיינע העטצערייען געגען דיא טירקייא ערלויבען, וויל עס זאָנסט דען שוטץ דער אייראָפּעאישען מעכטע פערליערט — אונד זאָ מוסטען דיא מיניסטער, וועלכע דען סערביש-טירקישען קריעג וינשטען, אבדאנקען!

דאס סערבישע מיניסטעריאום אונטער דעם פרעזידענטען ריסטיטש האטטע איינע צווייטיגע ראָללע געשפּיעלט. פיר דיא אויסווערטיגען מעכטע ערקלערטע עס, דאס עס דען פריעדען וינשע, וועהרענד עס אבער אים געהיימען דען קריעג געגען דיא טירקייא הערויפבעשוואָרען וואָללטע. דיא אייראָפּעאישען מעכטע זינד אבער דאהינטער געקאָממען אונד האבען דיעזעס דאס האנד-ווערק געלעגט, נאמענטליך אונזער אויסווערטיגער מיניסטער גראף אנדראשי וואָללטע זיך ניכט פאָן ריסטיטש בייא דער נאזע הערומפיהרען לאססען — אונד ער טעלעגראפירטע גאנץ איינפאך אן דען רעגיערענדען פירסטען פאָן סערביען: „ענטוועדער ריסטיטש דאנקט אב — אָדער סערביען פערליערט דען שוטץ דער אייראָפּעאישען מעכטע אונד צוגלייך אויך זיינען בעשטאנד!"

פירסט מילאן ערשיען נון פלאָטצליך אים סערבישען לאנדטאגע — אונד גאב איינע ערקלערונג אב, דאס ער דען פריעדען אונד דיא עהרליכקייט וינשע, וועסהאלב דאס מיניסטעריאום אויגענבליקליך אבדאנקען מוסטע. —

געסטערן אבענד איזט היער אוים דער הערצעגאָווינא פאָלגענדע דעפּעשע איינגעטראָפפען: אם 3. אָקטאָבער וואורדע דיא טירקישע ארמעע פאָן דען רעוואָלוציאָנערען אנגעגריפפען. נאך פיערשטינדיגעם קאמפּפע וואורדען דיא רעוואָלוציאָנערען פאָללשטענדיג געשלאגען; דיא רעוואָלוציאָנערען האטטען 48 טאָדטע אונד 100 פערוואונדעטע, וועהרענד דיא טירקען נור 3 טאָדטע אונד 18 פערוואונדעטע איינבישטען. אלי פאשא פערפאָלגטע איינע 400 מאנן שטארקע רעוואָלוציאָנס-באנדע, וועלכע אין דיא פלוכט געשלאגען וואורדע.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (דיא קאָניגין) איזט געסטערן פריה מיט איהרעם ברודער (פרינץ לעאָפּאָלד פאָן באיערן) אים וויענער באהנהאָפע איינגעטראָפפען, וואָ זיא פאָן אונזערעם קאָניגע אונד דעם קראָנפּרינצען ערווארטעט וואורדע. הייטע אבענד ווירד דיא קאָניגין אין גאָדאָללאָ איינטרעפפען.

* (קאיזער ווילהעלם) קאָממט שאָן גאנץ זיכער אונד געוויס אם 16. אָקטאָבער נאך איטאליען. אום דאָרט מיט דעם קאָניגע וויקטאָר עמאנועל צוזאממענצוקאָממען.

* (איין פראָבע-שיעסען אין געגענווארט דער דעלעגאציאָנען) האט געסטערן אויף דעם שטיינפעלדע בייא וויען שטאטט-געפונדען, אום דען העררען דעלעגירטען צו בעווייזען, וויא גוט דיא נייען אוכאטיוס-קאנאָנען זינד. דיא שוס ווייטע וואר אויף 5000 שריטטע — אונד היעבייא שטעללטע עס זיך הערוים, דאס אונזערע אלטען קאנאָנען הייטע גאר ניכטס ווערטה זייען — אונד דאס נור דיא אוכאטיוס-קאנאָנען דען קאמפּף מיט דען קרופּפּ'שען אויפנעהמען קאָננען.

* (דיא 16 מיללייאָנען פיר דיא אוכאטיאוס-קאנאָנען) זינד פאָן דען עסטערייכישען אונד אונגארישען דעלעגאציאָנען ענדליך דאָך בעוויללינט וואָרדען. עס וואורדע וואָהל פיעל געקעמפּפט; עס וואורדע אויף דיא טרויריגע געלד-לאגע יידער טהיילע דער מאָנארכיע היינגעוויעזען — אבער געגען דען „מוס" לאָסט זיך עבען ניכטס איינווענדען. דער שטאאט קאָננטע נעמליך דיא אנשאפפונג דער קאנאָנען ניכט פערשיעבען, דא מאן דאָך ניכט וויססען קאנן, וועלכע ווענדונג דיא פאָליטישען פערהעלטניססע נעהמען קאָננטען.

דער געמיינזאמע קריעגסמיניסטער קאָללער אטהמעטע דענן אויך פרייער אויף, אלס איהם דאס נאָטהיגע געלד צור אנשאפפונג דער זאָ נאָטהווענדיגען קאנאָנען בעוויללינט וואורדע. עס שפּראך דאהער דער פינאנצ-קאָממיססיאָן פיר דיא „האָכהערציגע" בעוויללינונג דער 16 מיללייאָנען דען „טיעפגעפיהלטען דאנק דער גאנצען ארמעע" אוים. אינדעם ער זאגטע: „ביזהער האט דיא עסטערייך-אונגארישע ארמעע שטארקע ניעדערלאגען ערליטטען, וויל דיא געגנער אימער בעססערע וואפפען אונד גראָססארטיגערע קאנאָנען האטטען. יעטצט ווירד אונזערע ארמעע ניכט מעהר צו פירכטען האבען, דא זיא דורך דיא „האָכהערציגקייט אונד פאטערלאנדס-ליעבע" דער דעלעגאציאָנען נונמעהר דיא בעסטען קאנאָנען אין אייראָפּא האבען ווערדע!"

* (לעהרער-אנגעלעגענהייטען.) אין פאָריגער נוממער האבען וויר איינען ערלאס דעם קולטוסמיניסטעריאומס מיטגעטהיילט, וואָרין ביידע יידישע לאנדעס-קאנצלייען אויפגעפאָרדערט וואורדען, שטאטוטען אויסצוארבייטען, דאמיט ניכט יעדע איינצעלנע געמיינדע בייא אנשטעללונג אָדער ענטלאססונג פאָן לעהרערן נאך אייגענער לוינע פערפאהרע. דיא קאָנגרעס-קאנצלייא האט בערייטס היעריבער דיא בעראטהונגען בעגאָננען. אן דענען אויך דיא העררען וואהרמאנן אונד האָרן טהיילנעהמען. איבריגענס ווירד זייטענס דער קאָנגרעס-קאנצלייא איינע לאנדעס-פערזאממלונג איינבערופען ווערדען, אום איבער דיעזען געגענשטאנד ענדגילטיגע בעשליססע צו פאססען. וואהרשיינליך ווערדען דיא מייסטען פאָרשטענדע דער קאָנגרעס-געמיינדען אונד אויך צאהלרייכע לעהרער אן דיעזער לאנדעס-פערזאממלונג זיך בעטהייליגען. פאָן דיעזער פערזאממלונג ערווארטען דיא לעהרער איינע דויערנדע פערבעססערונג איהרער לאגע.

* (קיין „גאָלד" זאָנדערן „זילבער.") וויר האבען אין פאָריגער נוממער דיא נאכריכט געבראכט, דאס אין שעמניטץ איינע רייכהאלטיגע גאָלד-גרובע ענטדעקט וואורדע, דיא אונזערען פינאנצ-מיניסטער וואהרשיינליך אוים זיינען געלד-פערלעגענהייטען רעטטען ווערדע. נון ווירד פאָן איינעם היעזיגען בלאטטע בעריכטעט, דאס ניכט איינע גאָלד-, זאָנדערן בלאָס איינע זילבער-גרובע ענטדעקט וואורדע. נון, וויר זינד בעשיידען גענוג, פאָרלייפיג אויך מיט איינער זילבער-גרובע פירליעב צו נעהמען. וויר פירכטען נור, עס קאָננטע זיך הערויסשטעללען, דאס דיעזע גאָלד- אָדער זילבער-גרובע זיך גאר ניכט אין שעמניץ בעפינדעט — זאָנדערן גאר אין זיד-אמעריקא!

* (איבערטריטט צום יודענ-

פאָלליעטאָן.

דיא יודען אין ענגלאנד.

(13-טע פאָרטזעטצונג.)

וויר גלויבטען, (ערצעהלטע דער „אורח" ווייטער) דיא וואָללען זיך בלאָס איינען יוקס מיט אונס מאכען, אום אונס אין דער סינאגאָגע איין וועניג אויסהונגערן צו לאססען. נאך בעענדיגונג אונזערעס געבעטעס ערווכטען וויר זיא, אונס נאך הויזע צו לאססען; אבער נור שפּאָטט אונד לאכען וואַרען צור אנטוואָרט, וויר וואורדען מיט געוואלט צוריקגעהאלטען. וויר פירכטעטען פיר אונזערע ווייבער, וועלכע אָבען אין דער ווייבער-שול עבענפאללס צוריקגעהאלטען וואורדען, וויר האָרטען איהר געשרייא אונד וויינען, קאָננטען איהנען אבער ניכט העלפען. — עס וואורדע אבער קיין מענש פאָן דיעזען בעוואפפנעטען בעריהרט — אונד וויר וואוסטען לאנגע ניכט, וואס דיעזע דענן אייגענטליך מיט אונס וואָללען. — מיט איינעם מאלע קאָממאנדירטע דער אָבער-בעפעהלסהאבער דען בעוואפפנעטען, דאס זיא זיך צוריקציעהען זאָללען, זיא געהאָרכטען — אונד אונזערע אויסגענגע וואַרען ווידער פרייא. — דא ערשיען אבער איין קאָניגליכער ראטהס-העדר אין שווארצעם מאנטעל, וועלכער אונס איינען קאָניגליכען בעפעהל פאָרלאז. דאס וויר אונס בינגען צווייא מאָנאטען אוים גאנץ פראנקרייך פאקען מיססען. עס וואר אים מאָנאטע אדר. וויר וואַרען מעהר טאָדט אלס לעבענדיג. נאכדעם וויר דען בעפעהל פערנאָממען האבען, האבען זיך אללע בעוואפפנעטען ענטפערנט אונד וויר קאָננטען אונגעהינדערט נאך הויזע געהען. דאָך פערשטאנדען

וויר נאָך אימער ניכט, ווארום מאן אונס אין דער סינאגאָגע זאָ לאנגע צוריקגעהאלטען האטטע. — ערסט אלס וויר נאך הויזע קאמען, דא איזט אונס נון איין ליכט אויפגעגאנגען — אָדער בעססער געזאגט: דא וואורדע ערסט פינסטער פאָר אונזערען אויגען! — אללע אונזערע קיסטען אונד קאסטען וואַרען ערבראָכען אונד אללעס באַרע געלד וואר געראובט. עבען דעסהאלב האטטע מאן דיא שטארקע וואכע פאָר דיא סינאגאָגע געשטעללט, אום אונס דאָרט צוריקצוהאלטען, וועהרענד מאן אונזערע וואָהנונגען פּלינדערטע.

דאס וואר איין שבת. וויא איך קיינען מעהר צו ערלעבען ווינשע. מענגער אונד ווייבער וויינטען וויא קינדער — אונד אלס וויר אונס נאכמיטטאג ווידער צו מנחה אין דער סינאגאָגע פערזאממעלטען אונד דער חזן „ובא לציון גואל" זאגטע, דא וויינטען וויר זאָ וויא אם יום כפור. — אבער ניכט בלאָס אונזערער געמיינדע וואורדע יענער שבת זאָ פערשטאָרט, זאָנדערן אללען יידישען געמיינדען אין פראנקרייך. וויא וויר נון איין וועניג צור בעזיננונג קאמען, שיקטען וויר, וויא אויך אללע יידישען געמיינדען פראנקרייכס, דעפוטירטע נאך פאריז, אום פאָר דעם קאָניגע צו וויינען אונד צו ביטטען, דאמיט ער זיינען שטרענגען בעפעהל צוריקנעהמע. וויר האטטען אויך בעדייטענדע פירשפּרעכער; אבער דער קאָניג וואר אונבעוועגליך. — וויר וואורדען בערויבט אונד געפּלינדערט, וויר מוסטען מיט אונזערען נרייזען, מיט אונזערען קראנקען אונד מיט דען ווייבערן, וועלכע אים קינדבעטטע לאגען, דאס לאנד פערלאססען. פיליפּפּ אויגוסט האטטע זיך מיט דעם רויבע בערייכערט, אונד שפּאָטטעטע אונזערעס עלענדעס. אנפאנגס מיינטען איינינע, ער טהוע עס אוים פראָממיגקייט, דא ער אלס קאטהאָליק דיא אנדערסגלייביגען האססע; אבער

ער מיינטע נור דען געלד-רויב, אונד עס וואר איהם גאר ניכט רעכט, דאס זיך איינינע פאָן אונס טויפטען, וועלכע ער נון ניכט פערטרייבען קאָננטע. — דאס איהנען איינמאל וועגגענאָממענע געלד האט ער אבער אויך איהנען (נעמליך דען געטויפטען) ניכט מעהר צוריקגעגעבען."

„וואס זאגט איהר?" (ריעף בענעדיקט צאָרניג). „געשמדט האבען זיך איינינע יודען! ימח שמם וזכרם, ונמח זכורם מלהזכירם!"

בייא דיעזען וואָרטען וואר מלכה בלאס פאָר שרעקען אונד ווענדעטע ערבלייכענד איהר געזיכט אב. הדסה וואָללטע דיא אויפמערקזאמקייט פאָן מלכה אבלענקען — אונד זיא פראגטע דאהער: „וואס האטטע דענן קאָניג פיליפּפּ אויגוסט פיר איינען גרונד, זאָ גרויזאם געגען אייך צו פערפאהרען?"

„איינען גרונד? איינע אויסרעדע מיססט איהר זאגען, גוטעס קינד. היגזיכטליך דער יודען איזט פיר פיליפּפּ אויגוסט יעדע אויסרעדע גוט גענוג. זאָ הערטע דענן, דאמיט איהר אונזער פערברעכען קעננעט. וועסהאלב זאָ פיעלע געמיינדען בערויבט אונד פערטריעבען וואורדען. אלס דער קאָניג איין יאהר פריהער אללע שולדען, וועלכע וויר פאָן דען קאטהאָליקען צו פאָדערן האטטען, פיר אונגילטיג ערקלערטע, ליעס ער אונס אויך אללע זאכען, וועלכע אונס דיא קאטהאָליקען אלס „פאנד" גאבען, וועגנעהמען. — אונטער דיעזען „פאנדערן" וואר נון אויך איין שווערעס גאָלדענעס קרייץ — אונד אלס דער קאָניג דאפאָן הערטע, דאס איין זאָלכעס בייא איינעם יודען פערזעטצט וואר, דא וואר ער ניכט באָזע געגען דען קאטהאָליקען, וועלכער זיינען נאָטט אום איין פּאאר גולדען פערזעטצטע, זאָנדערן געגען